

Fermentumok hatásvizsgálata

GINOP_PLUSZ-2.1.1-21-2022-00189

*(Pulykahibridek megbetegedésének csökkentése új
takarmánytermék család kutatás-fejlesztésével)*

Prof. Dr. Vágvölgyi Csaba
Biotechnológiai és Mikrobiológiai Tanszék
Természettudományi és Informatikai Kar
Szegedi Tudományegyetem

Szeged, 2025. 06. 02.

MIKROBIOLÓGIAI TESZTEK

Partnertől kapott kísérleti fermentációk paramétere

	Búza őrlemény	Szójadara	Dextróz	Kukorica dara	Árpa őrlemény	Élesztő	NaCl
Táptalaj 1	60	18	2	0	20	0	0
Táptalaj 2	20	27	3	50	0	0	0
Táptalaj 3	10	20	0	0	50	19,5	0,5
Táptalaj 4	0	50	2	10	0	37,5	0,5

Jel	Fermentáció hőmérséklete °C	Fermentáció ideje (óra)	Táptalaj típus	Táptalaj mennyiség (%)	<i>Lactobacillus</i> kultúra (%)	Víz (%)
L	32	24	1	0,5	0,25	99,25
M	35	72	2	0,5	0,25	99,25
N	37	96	3	0,5	0,5	99,0
O	35	96	4	1,0	0,5	98,5
P	30	96	4	1,0	1,0	98,0
Q	35	72	4	10,0	1,0	89,0
R	35	96	4	20,0	1,0	79,0

Mikrobiológiai tesztek

A tesztek során vizsgált mikrobiológiai paraméterek

- összes gombaszám (CFU/ml)
- kóliformok (CFU/ml)
- szulfátredukáló *Clostridium* (CFU/ml)
- *Salmonella*
- mezofil aerob összes élőcsíra (CFU/ml)

12. melléklet a 65/2012. (VII. 4.) VM rendelethez

Takarmányok mikrobiológiai határértékei

M = tolerancia határérték
(az „M” értéket meghaladó csíramennyiség nem elfogadható!)

1. Kórokozó mikroorganizmusok	Referenciamódszer	M
Salmonella spp.	MSZ EN ISO 6579*	0/25 g
2. Technológiai higiéniai körülményeket jellemző mikroorganizmusok	Referenciamódszer	M
E. coli	MSZ ISO 16649-2*	10 ² /g
(kivéve a hőkezelt takarmányokat)		

Clostridium perfringens	MSZ EN ISO 7937*	10 ² /g
(csak hőkezelt takarmányokban)		
3. Környezeti eredetű szennyeződést jelző mikroorganizmusok	Referenciamódszer	M
Mezofil aerob mikrobaszám	MSZ EN ISO 4833*	10 ⁶ /g
csak granulált takarmányokban (a probiotikumot tartalmazó készítmények és takarmányok nem vizsgálandók)		
Enterobacteriaceae sp.	MSZ ISO 21528-2*	10 ³ /g
(csak hőkezelt takarmányok esetében)		

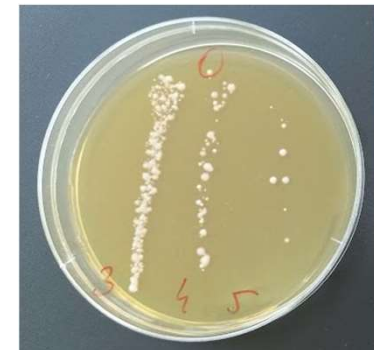
*: a szabvány legújabb kiadása

Fermentáló baktériumok izolálása és molekuláris azonosítása

- A tenyésztési és izolálási körülményeket úgy alakítottuk ki, hogy előnyben részesítsék azokat a baktériumokat, amelyek feltehetően szerepet játszottak a fermentációs folyamatokban.
- A kiválasztott izolátumokból tisztatenyészeteket állítottunk elő, amelyekből DNS-izolálás történt további molekuláris vizsgálatokhoz..
- A fajszerű azonosítást a 16S rRNS gén PCR-alapú amplifikációjával végeztük, specifikus primerek alkalmazásával. Az amplifikált szakaszok szekvenciáit összevetettük a GenBank adatbázisában szereplő referencia-szekvenciákkal, szekvenciahomológia-elemzés révén.

Három domináns baktériumot izoláltunk és azonosítottunk:

- ***Leuconostoc lactis***
- ***Lacticaseibacillus (Lactobacillus) rhamnosus***
- ***Lacticaseibacillus (Lactobacillus) paracasei***

- Ezek a fajok jól ismert fermentációs aktivitással rendelkeznek, és fontos szereplői lehetnek a célzott mikrobiális közösségek kialakításának.

Leuconostoc lactis – Jellemzés és jelentőség

Morfológiai és fiziológiai jellemzők:

Gram-pozitív, fakultatív anaerob, nem spóráképző, kokkoid vagy rövid pálcika alakú baktérium.
Optimális növekedési hőmérséklet: 20–30 °C.

Anyagcseretípus:

Heterofermentatív tejsavbaktérium – a glükózt tejsavvá, etanollá/acetáttá és CO₂-vé fermentálja.

Előfordulás:

Számos fermentált élelmiszerből (pl. savanyított zöldségek, tejtermékek) izolálható; a természetes fermentációk gyakori és jelentős szereplője.

Biotechnológiai jelentőség:

Savanyítási folyamatokban íz- és aromaanyagokat (pl. diacetilt) termel.
Antimikrobiális anyagokat (pl. bakteriocineket) is képes előállítani.
Fontos szerepe van mikrobiális konzorciumok tagjaként a fermentációs dinamika irányításában.

Lacticaseibacillus (Lactobacillus) rhamnosus – Jellemzés és jelentőség

Morfológiai és fiziológiai jellemzők:

Gram-pozitív, nem spóráképző, fakultatív anaerob pálcika. Optimális növekedési hőmérséklet: 37 °C körül. Kiváló sav- és epesó-tűrőképesség jellemzi.

Anyagcsere:

Homofermentatív tejsavtermelő: a glükóz főként L(+)-tejsavvá alakul. Stabil fermentációs környezetet biztosít.

Előfordulás:

Az emberi bél mikrobiom természetes tagja. Gyakori a fermentált élelmiszerekben és probiotikus készítményekben.

Biotechnológiai jelentőség:

Kiemelkedő probiotikus törzsei (pl. *L. rhamnosus* GG) bizonyítottan jótékony hatásúak az emésztőrendszer egészségére.

Gátolja a patogének megtelepedését, támogatja a nyálkahártya immunitást.

Élelmiszeripari fermentációkban stabilizálja a mikrobiális közösségeket.

Lacticaseibacillus (Lactobacillus) paracasei – Jellemzés és jelentőség

Morfológiai és fiziológiai jellemzők:

Gram-pozitív, nem spórás, pálcika alakú, fakultatív anaerob baktérium. Optimális növekedési hőmérséklet: 30–40 °C..

Anyagcseretípus:

Homofermentatív (fakultatív heterofermentatív – szénhidrátokat főként tejsavvá alakít, de képes kisebb mennyiségben ecetsavat, etanolt és CO₂-t is termelni).

Előfordulás:

Fermentált tej- és növényi eredetű élelmiszerekben gyakori.

Előfordul a humán béltraktusban is, bizonyos törzsei probiotikusak.

Biotechnológiai jelentőség:

Használják fermentált tejtermékek és savanyított zöldségek előállításánál.

Stabilizálja a fermentációs folyamatokat, javítja az ízprofilt.

Probiotikus törzsei hozzájárulhatnak a bélflóra egyensúlyához, immunmoduláló hatással bírhatnak.

Fermentumokból izolált domináns fajok élettani jelentősége

Leuconostoc lactis

A *L. lactis* termelte glükózil-transzferáz enzim lehetővé teszi különféle oligoszacharidok és glükó-oligoszacharidok bioszintézisét. Az így képződött oligoszacharidokról kimutatták, hogy erőteljes immunstimuláns hatásúak: növelik több jelentős immunválasz faktor – például a foszforilált P38, ERK1/2 és JNK – szintjét.

Lacticaseibacillus rhamnosus

A *L. rhamnosus* kiváló nyálkahártyához kötődő képessége révén hatékonyan képes gátolni különféle patogének, például *Salmonella* és *Shigella* fajok megtelepedését. Klinikai vizsgálatok szerint alkalmazása gyermekeknél csökkenti a hasmenés időtartamát és a kórházi eredetű fertőzések kockázatát. Továbbá eredményesen alkalmazható irritábilisbél szindrómában szenvedő betegeknél, valamint *Clostridium difficile* okozta visszatérő colitis kezelésében is

Lacticaseibacillus paracasei

A *L. paracasei* több törzse enyhíti az allergiás légúti megbetegedések tüneteit, csökkentve az IL-5 szintet. Immunmoduláló hatásuk révén elősegítik az IFN- γ és IL-10 termelődését, valamint csökkentik a PM2.5 által kiváltott légúti allergiás reakciókat. Emellett hatékonyan bizonyultak atópiás dermatitisz, hasmenés, *Helicobacter pylori* fertőzés és irritábilisbél szindróma esetén is.

Fermentumok antimikrobiális hatása

Vizsgált minták: partnertől kapott fermentumok.

Teszt baktériumok:

- *Escherichia coli* SZMC 0582
- *Bacillus subtilis* SZMC 0209

- Teszt élesztőgomba:
- *Saccharomyces cerevisiae* SZMC 0644

„R” fermentum hatása a *S. cerevisiae* növekedésére

Eredmény: A baktériumok intenzívebb növekedése nem volt tapasztalható a leoltott fermentumok hatására, tehát alkalmazásuk ilyen kockázatot nem generál. Az „R” fermentum enyhe gátló hatást gyakorolt a *S. cerevisiae* és a *B. subtilis* növekedésére.

Fermentáló baktériumok és élesztőgombák kölcsönhatása

Teszt mikroorganizmus: izolált *Leuconostoc lactis* törzs.

Szám	Élesztőgomba törzs	Azonosító
1.	<i>Zygosaccharomyces bailii</i>	CBS 4688
2.	<i>Zygosaccharomyces rouxii</i>	CBS 441
3.	<i>Zygosaccharomyces mellis</i>	CBS 684
4.	<i>Debaryomyces vindobonensis</i>	SZMC 26599
5.	<i>Debaryomyces prosopidis</i>	SZMC 26719
6.	<i>Debaryomyces hansenii M8</i>	SZMC 26004
7.	<i>Debaryomyces hansenii III/1</i>	SZMC 26738
8.	<i>Debaryomyces hansenii M19</i>	SZMC 26615
9.	<i>Hansenula anomala</i>	SZMC 0731

Szám	Élesztőgomba törzs	Azonosító
10.	<i>Saccharomyces diastaticus</i>	SZMC 0643
11.	<i>Saccharomyces cerevisiae</i>	SZMC 0644
12.	<i>Candida zeylanoides M12</i>	SZMC 26608
13.	<i>Candida zeylanoides M33</i>	SZMC 26629
14.	<i>Candida utilis</i>	SZMC 0053
15.	<i>Yarrowia galli III/2</i>	SZMC 26739
16.	<i>Yarrowia divulgata</i>	SZMC 26729
17.	<i>Yarrowia alimentaria</i>	SZMC 26709
18.	<i>Yarrowia galli II/9</i>	SZMC 26730

A *Leuconostoc lactis* csak a *Hansenula anomala* és a *Zygosaccharomyces mellis* törzsek növekedését gátolta. A többi élesztőgomba növekedésére nem gyakorolt hatást.

Partner által biztosított fermentlevek prebiotikus hatása

A prebiotikumok olyan táplálék-összetevők, amelyek szelektíven serkentik a kedvező élettani hatású mikroorganizmusok – azaz probiotikumok – növekedését és aktivitását a gazdaszervezet bélrendszerében..

Teszt mikroorganizmusok:

- *Leuconostoc citreum*
- *Lactobacillus curvatus*

Módszer: OD₆₂₀ mérése mikrotiter lemezen, a 0. és 24 órás inkubációt követő időpontokban.

Eredmények:

L. citreum: jellemzően neutrális hatás a növekedés vonatkozásában.

L. curvatus: kifejezett prebiotikus hatás az „R” fermentum vonatkozásában.

Fermentumok előállítása laboratóriumi körülmények között

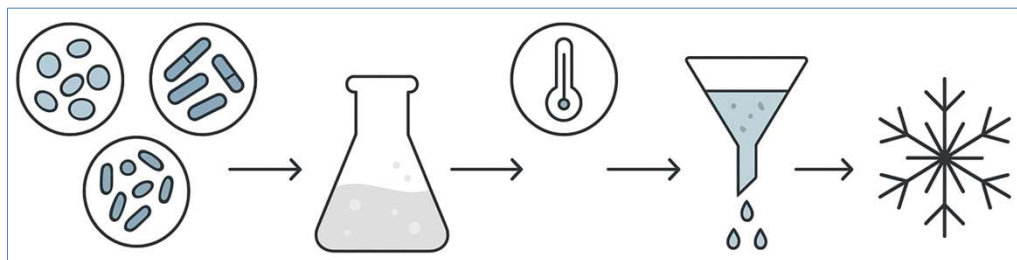
Fermentumokat laboratóriumi körülmények között újra előállítottuk – reprodukálhatóság ellenőrzése.

A fermentációhoz a korábban izolált baktériumtörzseket használtuk fel:

- *Leuconostoc lactis*
- *Lacticaseibacillus rhamnosus*
- *Lacticaseibacillus paracasei*
- 1/3-1/3-1/3 arányú keverék

A fermentációkat a partnertől megkapott paraméterek szerint hajtottuk végre.

Inkubációt követően a fermentleveket sterilre szűrtük, fagyasztva tároltuk (-20 C)..

Prebiotikus hatás vizsgálata laboratóriumi fermentumokkal

Teszt mikroorganizmusok:

- *Leuconostoc citreum*
- *Lactobacillus curvatus*
- Mikrotiter lap / OD₆₂₀ / 0 és 24 óra.

PREBIOTIKUS HATÁS		
Enyhe	Van	Nincs
<i>L. curvatus</i>		
	R	L, P, M, P, K
<i>L. citreum</i>		
N, Q	R, M, L	O, P

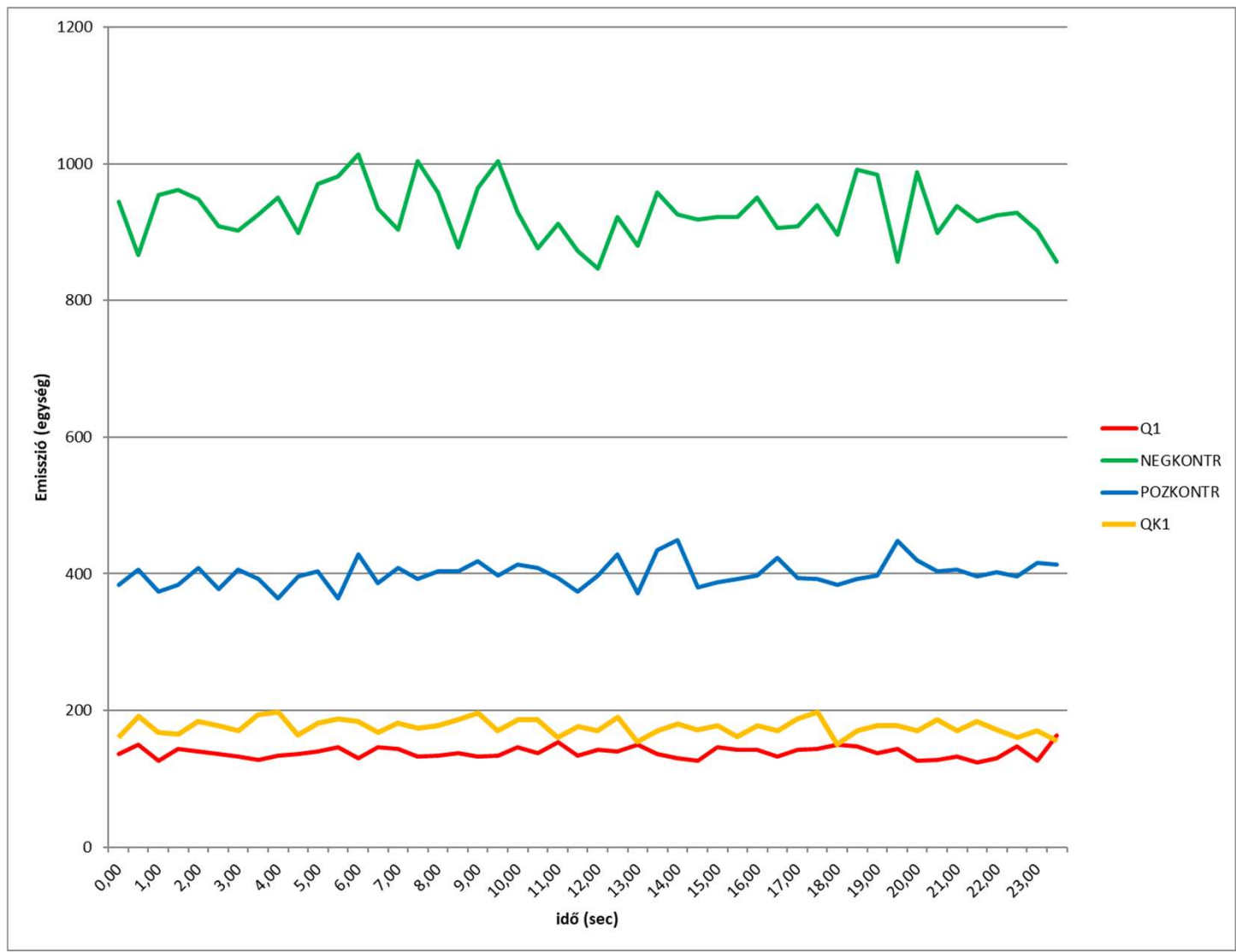
Eredmények:

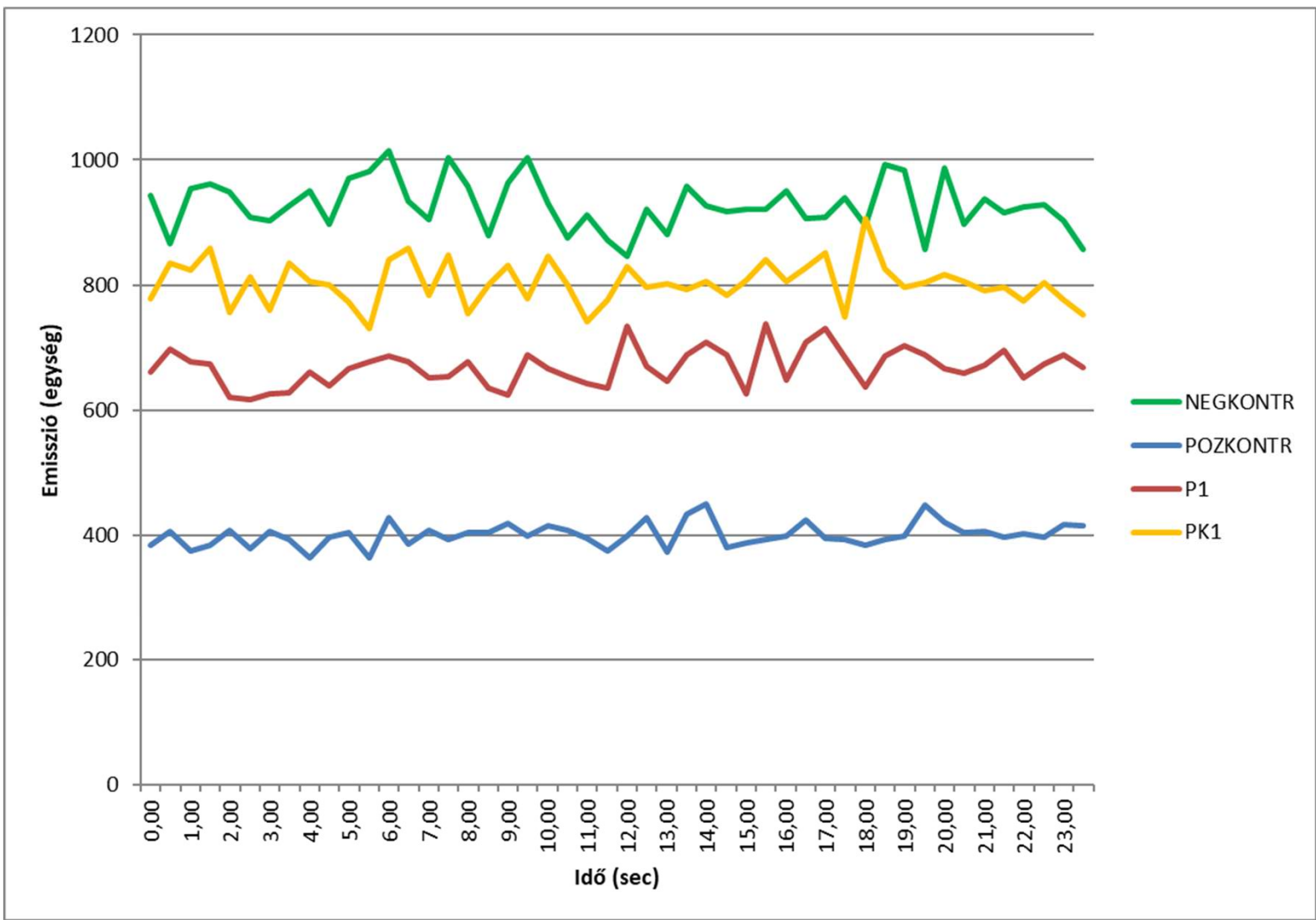
- Az eredmények alapvetően összhangban vannak a partner fermentumainak mérési eredményeivel.
- *L. citreum*: prebiotikus hatás valamivel erősebb, mint a kapott fermentumoknál
- *L. curvatus*: megegyezik a korábbi mérésekkel; kifejezett prebiotikus hatás az „R” fermentum vonatkozásában.

Bioaktív vegyületek jelenlétének detektálása fermentlevekben

- A kísérletek során laboratóriumi körülmények között előállított fermentleveket alkalmaztunk.
- A bioaktív vegyületek jelenlétét és a fermentáció során bekövetkező mennyiségi változásukat biolumineszcencián alapuló detekciós módszerrel követtük nyomon.
- E célra egy környezeti minták vizsgálatára kifejlesztett rendszert adaptáltunk (*Tox cuvette teszt*, LCK 488), amely fagyasztva szárított lumineszcens baktériumot (*Vibrio fischeri* NRRL-B-11177) tartalmaz.
- A biolumineszcencia gátlásának mértéke alapján megállapítottuk, hogy a fermentáció során képződő bioaktív anyagok mennyisége jelentős mértékben függött a használt fermentációs rendszertől. Több jellegzetes típusú bioaktív fermentlé is azonosításra került.

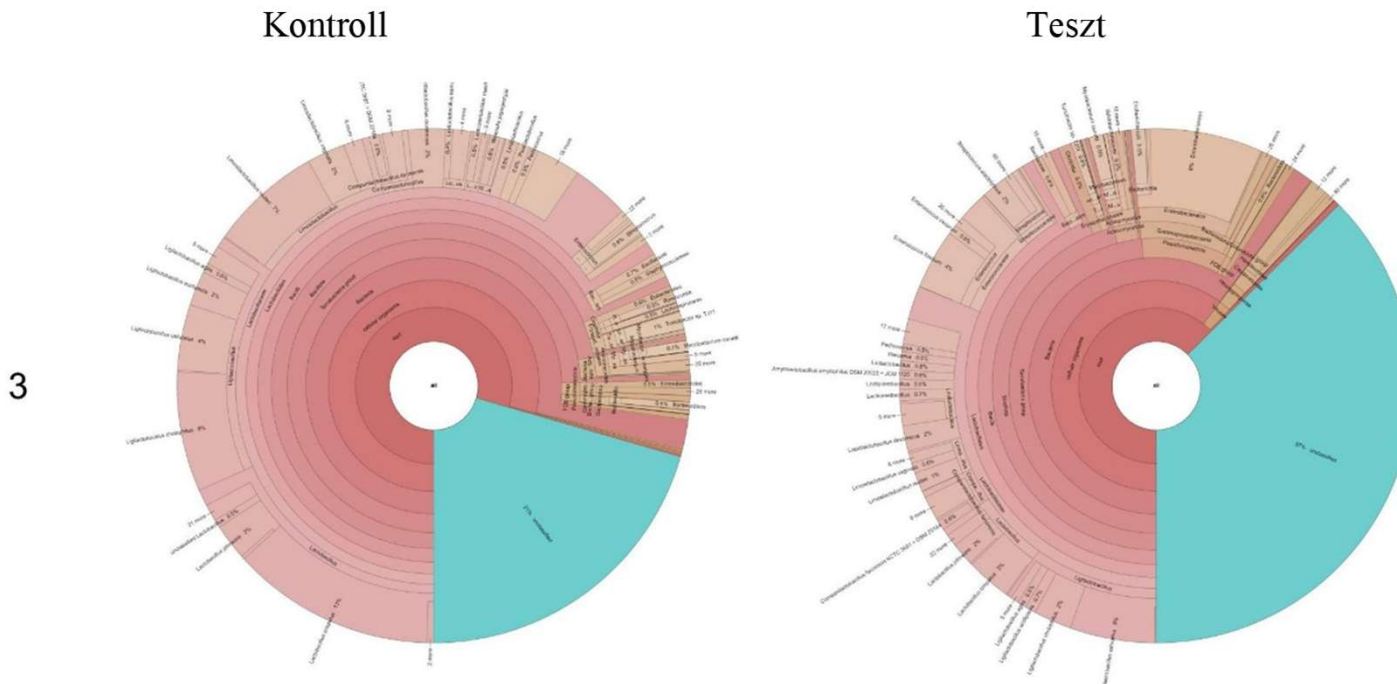

ÁLLATETETÉSI KÍSÉRLETEK

Állatetelési kísérletek

- A projekt munkatervének része különböző tápok állatkísérletekben történő tesztelése.
- Metagenomikai vizsgálatokat végeztünk különböző etetési kísérleteket követően a vastagbél mikrobiomra vonatkozóan – nem tapasztaltunk negatív változásokat.

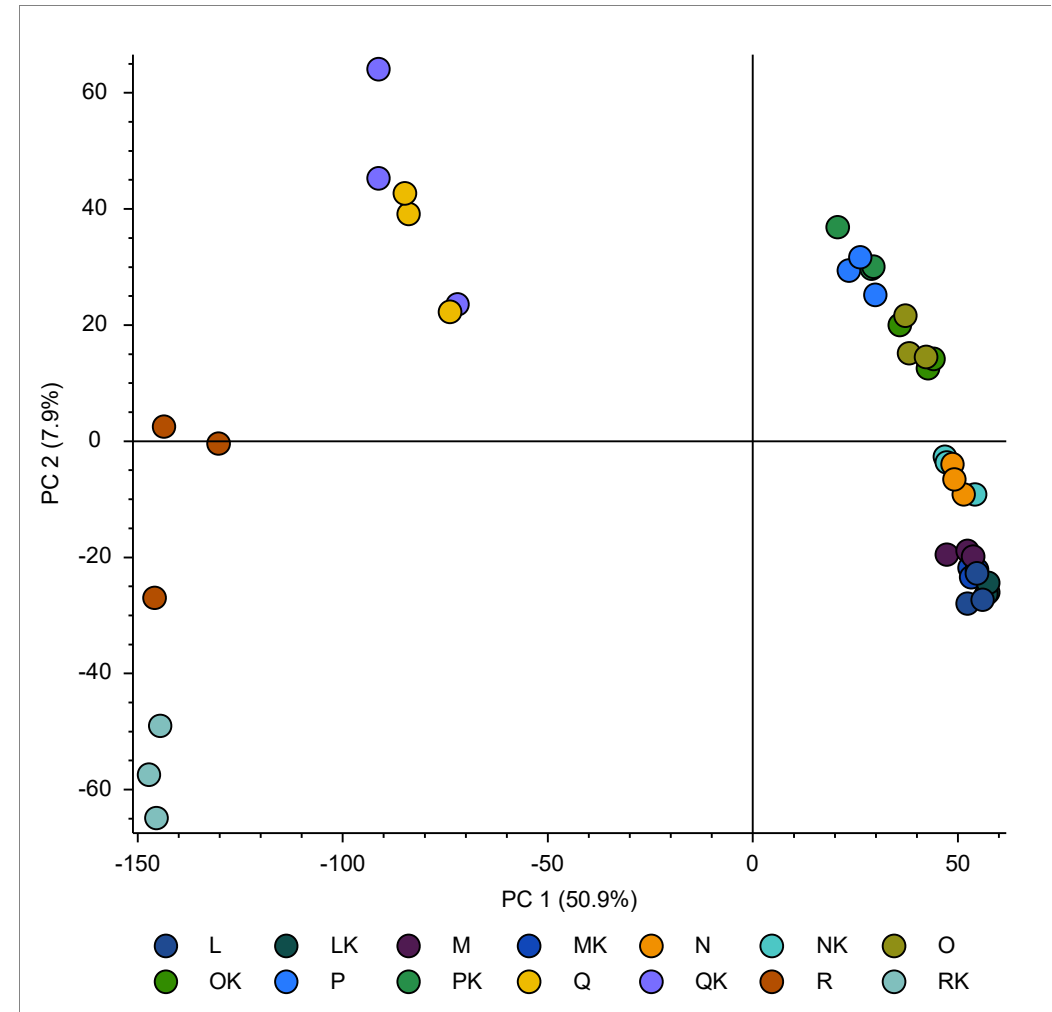
3 minta Metagenomikai elemzése (Krona ábra)

ANALITIKAI VIZSGÁLATOK

Fermentumok analitikai vizsgálata

- UHPLC-HRMS (*ultra-high-performance liquid chromatography-high resolution mass spectrometry*) módszerrel vizsgáltuk a fermentációs kiindulási tápközegek és a kész fermentumok összetételét.
- A fermentáció minden fermentum esetében hatással volt az összetételére.
- A fermentum jellegét elsősorban a kiindulási táptalaj szárazanyag tartalma és a mikrobiális inokulum nagysága befolyásolta.
- A nagy kiindulási szárazanyag tartalmú (10% feletti) és megnövelt mikrobiális inokulummal (1%) induló fermentációs közegek mutatták a legnagyobb változást.
- Jellemzően a hidroxizsírsavak mennyisége mutatott egy nagyságrendnyi növekedést a fermentáció eredményeképpen (főkomponens analízis).

Hidroxizsírsavak (hidroxilcsoportot tartalmazó zsírsavak – HFA-k)

Különféle biológiai és kémiai folyamatokban játszanak fontos szerepet.

Sejtmembrán integritása:

A HFA-k a sejtmembránok alkotóelemei, hozzájárulnak azok szerkezetéhez és működéséhez.

Komplex lipidek építőkövei:

Számos komplex lipid alapját képezik, amelyek többek között a bőrben és különféle szövetekben található meg.

Gyulladáscsökkentő és neuroprotektív hatások:

Egyes HFA-k, mint például a lipoxin és resolvinek gyulladáscsökkentő és neuroprotektív tulajdonságokkal rendelkeznek.

Baktericid és daganatellenes hatás:

Bizonyos HFA-k baktericid és daganatellenes aktivitást mutatnak.

Összefoglalás

- Alkalmazott fermentációs folyamatok értékes biológiai aktivitással rendelkező fermentumokat hoztak létre.
- A kiindulási és fermentációs paramétereikben jelentősen eltérő kísérleti fermentációk lehetővé tették az legoptimálisabb adalékok kiválasztását.
- A fermentumok mikrobiológiai szempontból reprodukálhatóan előállíthatók voltak.
- A fermentációk domináns mikroorganizmusai, illetve a komplex fermentumok különböző kísérleti rendszerekben igazolták kedvező mikrobiológiai sajátosságaikat.
- A kísérleti anyagokon (alapanyagok, fermentumok) végzett tesztek minden esetben a takarmányokra előírt mikrobiológiai minőségnek megfelelő paramétereket rendelkeztek.

Köszönöm a figyelmet!